

2016

M. A. Part-I

SANSKRIT

Paper – II

Full Marks : 100

Time : 4 Hours

The figures in the right-hand margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

[First Half – 60 Marks]

1. अधो निर्दिष्टेषु सूत्रेषु चतुर्णां व्याख्या कार्या — 3×4
- आदिरन्त्येन सहेता ।
 - उपदेशोऽजनुनासिक इत् ।
 - पूर्वत्रासिद्धम्

- d) स्वं रूपं शब्दस्याशब्दसंज्ञा ।
 e) मिदचोऽन्त्यात्परः ।
 f) स्थानेऽन्ततमः ।
2. अधो लिखितासु पंक्तिषु कस्याश्चिदेकस्या आशयः स्पष्टीक्रियताम् - 8
 a) ह्रस्वस्यावर्णस्य प्रयोगे संवृतं, प्रक्रियादशायां तु विवृतमेव ।
 b) 'अष्टाभ्य औश्' इत्यादौ 'आदेः परस्य' इत्येतदपि परत्वादानेन बाध्यते ।

Unit-II

3. यथेच्छं सूत्रद्वयस्य व्याख्या कार्या — 3×2
 a) स्थानिवदादेशोऽनल्विधौ ।
 b) उरण् रपरः ।
 c) ईदूदेद् द्विवचनं प्रगृह्यम् ।
 d) ड्याप्प्रातिपदिकात् ।
 e) यस्मात्प्रत्ययविधिस्तादादि प्रत्येयऽङ्गम् ।
4. सप्रसङ्गं पक्तिरेका व्याख्येया — 6
 a) पुरस्तादपवादा अनन्तरान्विधीन् बाधन्ते नोत्तरान् ।
 b) एजाद्योः किम्? उपेतः। मा भवान् प्रेदिधत् ।
5. यथाभिमतं द्वयोः सन्धिप्रकारः ससूत्रं प्रदर्शनीयः — 2×2
 a) गव्यूतिः b) कृष्णर्द्धिः c) प्रौढः d) शकन्धुः

6. यथेच्छं द्वयोः साधनरीतिः ससूत्रं प्रदर्शनीया — 2×2
 a) रामैः b) रामात् c) सर्वस्मात् d) हरे

Unit - III

7. यथेच्छं सूत्रत्रयं व्याख्येयम् — 3×3
 a) स्वरितजितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ।
 b) अनद्यतने लुट् ।
 c) यासुद् परस्मैपदेषूदात्तो डिच्च ।
 d) सार्वधातुकमपित् ।
 e) पुगन्तलघूपधस्य च ।
8. सप्रसङ्गं पक्तिरेका व्याख्येया — 5
 a) येन नाव्यवधानं तेन व्यवहितेऽपि वचनप्रामाण्यात् ।
 b) तेषां क्रियासामान्यवाचित्वादांम्रकृतीनां विशेषवाचित्वात् तदर्थयोरभेदेनान्वयः ॥
9. ससूत्रं द्वयोः साधनपद्धतिः प्रदर्शयताम् — 3×2
 a) भवन्ति, b) बभूव, c) एधेरन्, d) एधेते ।

[Second Half - 40 Marks]

1. यथाभिमतं प्रश्नद्वयस्योत्तरं प्रदेयम् — 15×2
 क) भारोपीय-भाषाणां केन्दुम् - शतमिति वर्गद्वयविभाजने किं निमित्तम् ?
 भारत-ईरानीयभाषायाः परिचयः संक्षेपेण प्रदीयताम् । 3+12

ख) ध्वनि-नियमस्य स्वरूपं निरूप्य ग्रासमन्त्रियमस्य विवेचनं सोदाहरणं प्रस्तूयताम् । ग्रासमन-मते 'बभार' इत्यस्य मूलरूपं किम् आसीत्?

4+10+1

ग) वैदिक-लौकिकसंस्कृतयोर्मध्ये के भेदाः? मुख्यभेदान् निरूपयत। 15

घ) संस्कृतभाषायां भारोपीयभाषापरिवारस्यान्तर्गतसन्ध्यक्षराणां वैशिष्ट्यं विकासश्च आलोच्यताम् । 15

2. अधोलिखितेषु किमपि द्वयम् अधिकृत्य टिप्पणी लेख्या — 5×2

क) स्वरभक्तिः (Anaptyxis)

ख) आदिवर्णः लोपः (Aphesis)

ग) सादृश्यम् (Analogy)

घ) ग्रिम-नियमः (Grimm's Law)

—○—